

עין משפט ונר מצוה

פ **א** **ב** מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה כד ופי"א מהל' אצל הלכה ד סמוג עשין ב טו"ש"ע א"ח סימן תקנא סעיף ג טו"ש"ע י"ד סימן תא סעיף ה:
י ג מיי' שס פי"ד הלכה ט טו"ש"ע י"ד סימן שסא סעיף א:
יא ד מיי' שס פ"ג הלכה ח טו"ש"ע י"ד ס' שעד סעיף א:
יב ה מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה א טור ש"ע א"ח ס' תפניו סעיף ב:
יג וזמיי' שס הלכה י טור ש"ע א"ח ס' תרפח סעיף ב:
יד ח שס סעיף א:
יו **ז** מיי' פ"ב מהל' שמטה ויוצל הלכה יד סמוג עשין קנד:
זו י מיי' פ"א מהלכות מגילה הלכה ח:
זי ב מיי' פי"ב מהלכות שמטה ויוצל הלכה טו נוס"א מהלכות מגילה ה"ד טו"ש"ע א"ח ס' תרפח סעיף אן:

^[קטנת שם הלכה י טור ש"ע א"ח ס' תרפח סעיף ב:]

^[זו ב מיי' פי"ב מהל' שמטה ויוצל הלכה יד סמוג עשין קנד:]

גליון הש"ס

גליון הש"ס גמ' וּלְהַכְנִסָּתָּ בָּהֶּה. כהגות ש"ע אה"ע ס' סה סעיף א:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

1234567

רבינו חננאל

דיחידים כגון ת"ת דרבי עבודה חמורה ממנו. וכן פורים: אדיב"ל אסור לאדם לתת שלום בלילה חיישין שמא שד הוא ואי מזכיר לו שם שמים שרי. ות"ת דיחיד קיל והתנן נשים במועד מענות אבל לא מטפחות כו'. ואמר רבה בר רב הונא אין מועד בפני ת"ח כ"ש חנוכה ופורים. ופרקינן כבוד תורה כגון הספר ת"ח וכיצא בו אפי' דיחיד חמור מפורים אבל ת"ת דיחיד קל מעבודה ופורים. אמר רבא פשיטא לי עבודה ומקרא מגילה מקרא מגילה עדיף כדר' יוסי ב"ד חנינא. וכן מקרא מגילה עדיף מת"ת מדרבטלין רבי ר' ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה. וכן קבורת מת מצוה עדיף מת"ת. רתנן מבטלין^[פ] להוצאת המת ולהכנסת כלה. א) ואסיקנא דקבורת מת מצוה עדיף ממקרא מגילה וגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. פ"י כגון זקן שראה בהמת חבירו והיא נדחה ואין כבודו להנהיג בהמה אינו חייב להשיבה. שנאמר והתעלמת ואמרתינן פעמים שאתה מתעלם. באיזה צד כגון זקן שאין כבודו להנהיג לפניו בהמות שהוא פטור מלהשיב. נמצא כבוד הזקן דוחה את הכתוב לא תוכל להתעלם. וכן אם יש לפניו ב' מצות עבודה ומת מצוה מת מצוה עדיף ויבטל עבודה. מדתניא ולאחותו דכתיבה בנויז מה ת"ל כלומר לאחיו אינו מטמא לאחותו לא כ"ש א"כ מה ת"ל ולאחותו. הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שתייתן אע"פ שהן מצות עשה שיהיו כרת כרתנן

בכריתות פרק ראשון הפסח והמילה מצות עשה כדכתיב והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחרל לעשות הפסח וכתוב וערל זכר אשר לא ימול וגו'. דייקתן מדרכתיב והאיש

ג:

מלמד

שהדך ודן בעומקה של הלכה. כל זמן ששכינה וארון שרויין שלא צמקומן אסורים צתשמים המטה לא גרס ליה הכא דמה שייך כאן וצפרק הדר (עירובין סג:) גרס ליה דקאמר שנענש יהושע על שצטל ישראל מפריה ורביה^[ב] י"ל דמה שנענש שלא היה לו בן זכר^(כ) היה על שצטל ישראל מתשמים מדה כנגד מדה אצל שאר עונש צא לו על צטול תורה:

מענות. כולן עונות כאחת מקוננות אחת אומרת והשאר עונות מטפחות יד על יד או על ירך או על פנים: **אין מועד בפני תלמיד חכם**. ויום שמועה כצנניו דמיי^(כ): **כל** שבן חנוכה ופורים. שמותר להספידס אע"ג דמצטל ממקרא מגילה אלמא ת"ת חמור ממקרא מגילה: **מת** מצוה עדיף. לאו דווקא מת מצוה והוא הדין לכל מחים שצעולם מצטלים תלמוד תורה להוילאס אלא איידי דנקט צסמוך גבי ולאחותו מת מצוה ה"נ נקט תלמוד תורה ומת מצוה^(כ):

מת מצוה עדיף. הקשה הר"ר אלחנן למה לי קרא תיפוק ליה מק"ו ומה ת"ת דחמיירא מצטלין משום כבוד המת עצודה דקילא לא כל שכן דהא אפילו תלמוד תורה דרביס מצטלין משום כבוד המת כדאמר פ"ב דכתובות (דף י. ו.ס) וי"ל דה"מ למאן דקרי ותני ומתני דנריך כולי האי אצל למאן דלא קרי ותני לא נריך כולי האי והכא מייירי צמת מצוה דלא קרי ותני ומשום הכי נריך קרא דולאחותו: **כרך** שאין בו י' בטלנים נדון בכפר. וי"ל דמייירי צתסם כרכים האמורים בתלמוד^[ב] אצל המנוקף חומה מיימות יהושע בן נון אפילו אין צו י' צטלנים קורין צט"ו וה"נ משמע דפריך צסמוך מאי קמ"ל תנינא איזו היא עיר גדולה כו' ומשני כרך אינעריך ליה אע"ג דמקלעי ליה מעלמא ואי איתא דאפילו צמוקף חומה מיימות יהושע בן נון נריך י' צטלנין הוה ליה למימר מנוקף מיימות יהושע אינעריכא ליה אע"ג דחשיב חומה ידיהו שהגיטו מן האויצים וגם מקלעי ליה מעלמא דהוי רצותא טפי אלא ש"מ דצמוקף מיימות יהושע לא נריך י':

כרך שיישב ולבסוף הוקף נדון בכפר. פירש הקונטרס דלענין צתי ערי חומה איירי וה"נ משמע מדאייתי קרא דכי ימכור וקשה דאס כן צערקין (דף לב) הו"ל להס"ס לתמניה גבי הא דתני שאר דיני דצתי ערי חומה ועוד קשה דאס כן הו"ל מדון כערי התארים דשייך גביהו לכ"נ דלענין מגילה מייירי מכל מקום מיייתי קרא דכי

ימכור לאשמועינן דחומה דמתנינן גבי מגילה צכה"ג דמהני גבי ערי חומה דהיינו הוקף ולבסוף ישב דכתיב צית מושב עיר חומה דמשמע שנתיישב צתוך החומה ואס תאמר לקמן (דף ה:) אמרינן דצצריא שימה חומתה אע"ג דאין לה דין ערי חומה מ"מ קורין את המגילה צט"ו (ב) דהס מוקפיין חומה כיון דמגניא מאויצים וה"נ היה לנו לומר כשישב ולבסוף הוקף כיון דמכסיא ומגניא וי"ל דשאינ טצצריא דכיון דחוינן דהיקף יס מהני^[א] כהיקף חומה לגבי מגילה גם כן דין הוא שיקראו המגילה צט"ו שהרי היקף שלה קודם לישובה והוי כשאר היקף דמהני צצתי ערי חומה אצל ישב ולבסוף הוקף לא מניינו צשום מקום דחשיב חומה שלה וא"ת לקמן צפרקין (ס) דקאמר אשר לו חומה פרט לשור אגר פ"י שאגרות חומות שלה כגון שהצמים מדוצקים יחד צעגול והוי כמו חומה סביב לעיר ולמה לי קרא תיפוק ליה דה"ל ישב ולבסוף הוקף שהרי לא נגמרה חומת העיר עד שנגמרו כל הצמים ויש לומר דקרא אחא לאשמועינן דאפילו היכא דקים לן שלא דר אדם שס עד שנגמרו כל הצמים אפילו הכי לא חשיב היקף ונריך לומר דהא דקאמר מדון ככפר מייירי דליכא י' צטלנים דאי יש שס עשרה צטלנין אמאי גרע מעיירות גדולות דהוו צ"ד: **והתניא** רבי אליעזר ברבי יוסי אומר וכו'. וא"ת אדמוחצת ליה מרבי אליעזר לסייעיה מרצנן דפליגי עליה וצבדי^(כ) דקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעמיד לצא ויש לומר דע"כ לא סבר רבי יהושע כרצנן דאי סבר כוומיייהו מאי מהני (ישב ולבסוף הוקף^[א]) אס לא קדשה קדושה שנייה: **אלא** שחרב מעשרה בטלנים. וכשלא הוקף מיימות יהושע איירי דציה לא נריך עשרה ואס תאמר מאי מהני מה שהיה כרך מתחילה הוה ליה"כ כפר שנעשה כרך שנתישבזו שס עשרה ויש לומר דלרצותא נקט הכי ולא מצעיא כפר שנעשה כרך דצסתמא ליכא למיחש שמא יחסרו דיורים אלא אפילו זה שפסקו דיורים כצר פעס אחת וסלקא דעתך אמינא דאיכא למיחש שמא יפסקו עוד פעס אחרת אפילו הכי קא משמע לן דלא חיישינן:

מגילה נקראת

פרק ראשון מגילה

הא דרבים. דהתם כל ישראל הוו: מענות. הספד על המת: וְאֵל מַטְפָּחוֹת. על לִבָּן: אבֵּל לֹא מְקוֹנְנוֹת. והתם^(כ) מפרש איזוהו עינוי ואיזוהו קינה עינוי שכולן עונות כאחת קינה אחת אומרת וכולן עונות אחריה: ת"ת דיחיד. ציטול תלמודו קל מעבודה ופורים: מדרבי יוסי בר חנינא. דדריש משפחה כו': וְאַחֲזוּתוּ מִדָּה ת"ל. גבי נזיר כתיב על נפש מת לא יצא (צמדבר ו) הרי הכל צמשמע הדר כתיב צתריה קרא יתיירא לצציו ולאמו לאחיו ולאחותו כו' דריש לה צספרי לאציו לא יטמא אצל מיטמא הוא למת מצוה לאמו מה ת"ל שאס היה כהן ונזיר אע"פ שקדוש צי קדושות לאמו לא יטמא אצל מיטמא הוא למת מצוה לאחיו שאס היה כהן גדול ונזיר לאחיו לא יטמא אצל מיטמא הוא למת מצוה דעל כרחק כולהו למעוטי מת מצוה אמו הלכך אס אינו ענין לו תנהו ענין לאצירו ולאחותו מה ת"ל כו' ואס אינו ענין לאלו תנהו ענין לענין ציטול עצודה ומילה מפני מת מצוה: שמת ל"ו מת. אח או אחות: אמרת לֹא יִטְמָא. כשס שאין נזיר מצטל נזירותו ליטמא לקרוביו כך הוא זה לא יצטל מפסחו: את לֹא תַעֲשֶׂה. דכתיב לא תוכל להטעלס (דברים כב) וכתיב והטעלמת פעמים שאתה מתעלס כגון זקן ואינו לפי כבודו^(כ): בנהך. מקום נמוך: שישב ולבסוף הוקף. שנתיישב תחלה צצמים ולבסוף הוקף חומה נידון ככפר לענין צתי ערי חומה: בית מושב עיר חומה. צית מושב של עיר^[א] חומה: עשרה בטלנין. שצטלין ממלאכתן שיהו מצויין תמיד צצית הכנסת שחרית וערבית כדאמרנין צצמסכת צרכות (דף ו:) כיון שצא הקצ"ה צצית הכנסת ולא מצא שס עשרה וכו'^[ב]: תנינא. צפירקין צצמתני' (ד' ה:). כרך איצטריכא ל"ה. דכל כרך אינו אלא מקום שווקין שנכנסים שס מכל דד וגדול הוא יותר מעיר גדולה: דמיקלעי ל"ה מעלמא. אצסים הרצה ויש הרצה מהן צטלין ממלאכ' שאין עושין מלאכה אלא צצמוקמן אפילו הכי צצעינן קצועינן דזמנין דלא משתכחינן: ישב אין. שחזר והוקף: לוד

יהושע בן לוי "כרך שישב ולבסוף הוקף נדון בכפר מ"ט דכתיב ^(א) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה ^(כ) שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף ואמר ריב"ל 'כרך שאין בו עשרה בטלנין נדון ככפר מאי קמ"ל תנינא ^(ט) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר כרך איצטריך ליה אע"ג דמיקלעי ל"ה מעלמא ואמר ריב"ל כרך שחרב ולבסוף ישב נדון ככרך מאי חרב אילימא חרבו חומותיו ישב אין לֹא ישב לא והא תניא ^(כ) רבי אליעזר בר יוסי אומר ^(א) אשר לוא חומה יֵאָף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן אלא מאי חרב מעשרה בטלנין ואמר ריב"ל לוד

יהושע בן לוי "כרך שישב ולבסוף הוקף ישב דכתיב מ"ט דכתיב ^(א) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה ^(כ) שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף ואמר ריב"ל 'כרך שאין בו עשרה בטלנין נדון ככפר מאי קמ"ל תנינא ^(ט) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר כרך איצטריך ליה אע"ג דמיקלעי ל"ה מעלמא ואמר ריב"ל כרך שחרב ולבסוף ישב נדון ככרך מאי חרב אילימא חרבו חומותיו ישב אין לֹא ישב לא והא תניא ^(כ) רבי אליעזר בר יוסי אומר ^(א) אשר לוא חומה יֵאָף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן אלא מאי חרב מעשרה בטלנין ואמר ריב"ל לוד

יהושע בן לוי "כרך שישב ולבסוף הוקף ישב דכתיב מ"ט דכתיב ^(א) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה ^(כ) שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף ואמר ריב"ל 'כרך שאין בו עשרה בטלנין נדון ככפר מאי קמ"ל תנינא ^(ט) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר כרך איצטריך ליה אע"ג דמיקלעי ל"ה מעלמא ואמר ריב"ל כרך שחרב ולבסוף ישב נדון ככרך מאי חרב אילימא חרבו חומותיו ישב אין לֹא ישב לא והא תניא ^(כ) רבי אליעזר בר יוסי אומר ^(א) אשר לוא חומה יֵאָף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן אלא מאי חרב מעשרה בטלנין ואמר ריב"ל לוד

יהושע בן לוי "כרך שישב ולבסוף הוקף ישב דכתיב מ"ט דכתיב ^(א) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה ^(כ) שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף ואמר ריב"ל 'כרך שאין בו עשרה בטלנין נדון ככפר מאי קמ"ל תנינא ^(ט) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר כרך איצטריך ליה אע"ג דמיקלעי ל"ה מעלמא ואמר ריב"ל כרך שחרב ולבסוף ישב נדון ככרך מאי חרב אילימא חרבו חומותיו ישב אין לֹא ישב לא והא תניא ^(כ) רבי אליעזר בר יוסי אומר ^(א) אשר לוא חומה יֵאָף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן אלא מאי חרב מעשרה בטלנין ואמר ריב"ל לוד

^(א) נראה דהסר כאן וי"ל מקרא מגילה ומת מצוה מאי ואסיקנא וכו'.

^(ב) צ"ל יסול יטמא אמרת לא יטמא ודייקתן לה מדכתיב וכו'.

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [עירובין סג: ע"ש סנהדרין מד: ע"ש]. (ב) מו"ק כח: (ג) [שם כו: ע"ש]. (ד) לקמן כט. ע"ש צמוס'] כחוצות יו. [ע"ש צמוס'] ה) צרכות יט: נזיר מת: סנהדרין לה. זכמים ק. (ו) שצת פא: דד: [צרכות יט: עירובין מא: מנחות לו:]. (ז) [לעיל ב:]. (ח) [ערכין לג: ע"ש דהיא צריימא]. (ט) [לקמן ה.]. (י) [לקמן י: שצעות טו]. ערכין לב. [ע"י רש"י וחסו' ערכין שס וע"י פי' חוס' על זה צכולין סה. ד"ה אע"פ]. (כ) במתני' דמו"ק שם, (ל) ברכות דף יט: (מ) עיין לקמן יד סוע"ב ורש"י בעירובין סג. ד"ה כל דמותיב, (נ) מו"ק כו: (ס) [וע"י חוס' כחוצות יו. ד"ה להולאת], (ע) לקמן י ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומטפחות צה וצוה אינן מקוננות: (ב) תוס' ד"ה כך שישב וכו' צט"ו דהויא מוקפת חומה:

תורה אור השלם

(א) וַיֹּאמֶר לֹא בִּי אֲנִי שֹׁר צָבָא יְיָ עָתָה בָּאתִי וַיִּפֹּל הַיּוֹשֻׁעַ אֶל פְּנֵיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה אֲנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ: [ויהושע ה. יד]

(ב) לְאַבְיו וּלְאַמּוֹ לְאַחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם בִּי נִזְר אֱלֹהֵיו עַל רֹאשׁוֹ: [במדבר ג. ז]

(ג) וַאֲשֶׁר בִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חֹמֶה וְהָיְתָה אֵלָּתוֹ עַד תָּם שְׁנַת מִימָכְרוֹ יָמִים תִּהְיֶה אֵלָּתוֹ: [ויקרא כה. בט]

(ד) וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מָלְאֵת לוֹ שְׁנַת תְּמִימָה וְכֵם הַבֵּית אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה לְצִמְיֻתָּתָּ לְקַנָּה אֹתוֹ לְדַרְתּוֹ לֹא יִצָּא בְּיָבֵל: [ויקרא כה. ל]

הגהות וצינונים

[א] בכת"י הגירסא בית שנתיישב בתוך ערי חומה (וכ"ה) ברש"י שבר"י, וע"י רש"י עה"ת: [ב] בכת"י ורפ"ד עשרה מיד כועב שנאמר מדוע באתי ואין איש (ונשמט מפני הצענזור, דק"ס:) [ג] וְלֹא סתרי אהרדי דהתם קאמר שנענש ע"ש שביטא ישראל מופ"ז והכא אומר שנענש ע"ש שביטא (מעבודה) (פות"ת] ד"ל דמה שנענש כו' (גליון): [ד] דהיינו עיירות גדולות אבל כרך הנוצר במקרא מגילה היינו המוקף חומה (גליון): [ה] צ"ל מוגני (תפארת למשה), או שצ"ל להלן לגבי מוגניא (רש"ש), או כהיקף חומה להגנה (חת"ס), וע"י מצפה איתן: [ו] צ"א אב לבסוף ישב (גליון), כע"ז במהרש"א: [ז] יש להוסיף הוה ליה צמימר (הגר"ש) מדרסורא: [ח] נדע"ל דתניא מבטלין ת"ת (כת"י) להוצאת:

חשק שלמה על רבינו חננאל (א) נראה דהסר כאן וי"ל מקרא מגילה ומת מצוה מאי ואסיקנא וכו'.

(ב) צ"ל יסול יטמא אמרת לא יטמא ודייקתן לה מדכתיב וכו'.